

BAKKER T., VAN DIJK K., DE ROOS J. A. & VAN DER SPOEL A. (red.) 1999. *Vogels van de Groninger Waddenkust*. Themanummer van De Grauwe Gors 27 (1). Vereniging Avifauna Groningen, Groningen. 140p.. Prijs f 20,- (incl. porto). Te bestellen bij penningmeester Avifauna Groningen te Eelde, postbank 2015418 (o.v.v. waddengors).

Wadvogeltellingen in de Nederlandse Waddenzee hebben een lange traditie, die in sommige gebieden teruggaat tot in de jaren vijftig. Sindsdien zijn op vele plaatsen regelmatig tellingen uitgevoerd, soms in het kader van integrale tellingen van de gehele Waddenzee, soms op eigen initiatief. Zijn er met enige regelmaat overzichten verschenen met de resultaten van de integrale tellingen, aan de uitwerking van gegevens op regionaal niveau schort het nogal eens. Onlangs verscheen een welkome samenvatting van gegevens die zijn verzameld in Groningen, in de vorm van een themanummer van De Grauwe Gors, uitgave van de Vereniging Avifauna Groningen. In dit themanummer zijn de volgende bijdragen opgenomen: Verstoring van vogels langs de Groninger Noordkust (E. Schothorst & D. Veenendaal); Vogels en beheer op Rottumeroog (K. van Dijken); Veranderingen in aantallen in de Dollard in relatie met lokaal en regionaal beheer (J. Prop, P. Esselink & J. Hulscher); Simonsrif: onbeschermde en stampvol vogels (V. van der Boon); voorkomen en aantalsontwikkeling van wadvogels langs de Groninger Noordkust tussen 1972 en 1997 (K. van Dijk & J. van 't Hoff) en Wadvogels in de westelijke Noordpolder, resultaten van 14-daagse tellingen in 1995/96, 1996/97 en 1997/98 (J. de Jong & B. Koks).

Uit sommige gebieden is een schat aan gegevens beschikbaar. Van de Duitse en de Nederlandse Dollard bijvoorbeeld bestaat een doorlopende reeks maandelijkse tellingen vanaf 1974; de telreeks aan de Nederlandse zijde gaat zelfs terug tot 1966. Zonder de andere auteurs te kort te willen doen, boeiden mij in deze Grauwe Gors vooral de bijdragen over de Dollard en de Groninger Noordkust. Het Dollard-verhaal vooral vanwege de verrassende effecten van de afname van de lozingen van organisch afvalwater van de Groningse aardappelmeelfabrieken. Het overzicht van de Noordkust omdat het een nuttige en overzichtelijke samenvatting geeft van de resultaten van 25 jaar wadvogeltellingen. Een waardevolle Grauwe Gors derhalve, fraai geïllustreerd met foto's van wadden en kwelders waarvan een deel in kleur. – Cor Smit

LAM E., MODDERKOLK L. & STAM F. 1999. *De vogels van Stad en Ambt Doesborgh, een avifauna van de gemeenten Angerlo, Doesburg en Hummelo en Keppel*. Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh. 211p. Prijs f 29,50 (excl. porto). Te bestellen bij Stad en Ambt Doesborgh, Postbus 1, 6980 AA Doesburg.

De Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh heeft ter ere van het 25-jarig bestaan nog net in de vorige eeuw een avifauna uitgegeven. Ze gaan daarmee de geschiedenis in met de laatste avifauna van het vorig millennium.

Dat is natuurlijk niet het enige wapenfeit van deze uitgave. Het boek bestaat uit 211 pagina's tekst en wordt opgesierd met maar liefst 114 vogel- en landschapsfoto's in kleur van goede kwaliteit. Het geheel is verpakt in een stevige geelgekleurde kaft (20,5 centimeter in het vierkant) en mooi ingebonden. Het geel van de kaft karakteriseert de gele iris van het paradepaardje van de vogelwerkgroep: de Steenuil. In de eerste hoofdstukken wordt in 22 pagina's ingegaan op de medewerkers, geschiedenis, het gebied en het onderzoek. De rest van het boek gaat zoals het hoort over vogels en beschrijft nestkastenonderzoek, transecttellingen, ganzentellingen, bescherming roofvogels en uilen, karakteristieke soorten broedvogels, alle waargenomen vogelsoorten en conclusies. De tekst is leesbaar en geschikt voor een breed publiek. Het werkgebied van de vogelwerkgroep omvat de drie gemeenten Angerlo, Doesburg en Hummelo en Keppel. Het is een afwisselend gebied met uiterwaarden, agrarisch cultuurland, bossen, landgoederen en dorpen en beslaat 8600 hectare.

Een belangrijk onderdeel van het materiaal vormen 26 soorten broedvogels die in de jaren negentig gebiedsdekkend zijn onderzocht. Het gaat hier om karakteristieke soorten voor de streek die vrij makkelijk te inventariseren zijn. De vogelwerkgroep kan niet bogen op een lange periode van systematisch telwerk. Het huidige materiaal wordt echter vergeleken met tellingen uit de jaren zeventig en tachtig toen respectievelijk de Vogelwerkgroep Grote Rivieren en de Vogelwerkgroep Arnhem e.o. een deel van het werkgebied onder de loep namen. De Patrijs is met 82 broedparen in het hele werkgebied vastgesteld, maar is in 20 jaar met 40% afgenomen. De Grutto (122 paren) is in vergelijking met de zeventiger jaren nagenoeg gelijk gebleven, maar wel sterk geconcentreerd in een aantal gebieden langs de IJssel. De klappen zijn gevallen in het kleinschalige gebied bij Laag Keppel. Andere soorten die sterk in de min zitten zijn de Steenuil, Veldleeuwerik (90% afname!), Gekraagde Roodstaart en Geelgors (97% afname!). Uitgebreid aan bod komen de roofvogels (Buizerd, Torenvalk, Sperwer) en uilen (Kerkuil, Steenuil, Bosuil) waarbij ingegaan wordt op monitoring, ringen en broedbiologisch onderzoek. Leuk is de schets van de levensloop van vrouwtje Steenuil met ring 3.384.014 die het in de jaren 1992-98 doet met zeker twee mannetjes, op vier verschillende locaties en 21 jongen groot brengt. Het zijn vooral deze soorten waar trends vanaf 1990 van beschikbaar zijn. Verder krijgen de Gierzwaluw, Huiszwaluw en Roek veel aandacht. De laatste soort is na een toename in de jaren zeventig vanaf halverwege jaren tachtig stabiel met een aantal van rond de 900 broedparen. De teksten zijn kort gehouden, niet al te diepgravend maar toch informatief en geregeld anekdotisch. Een speciale vermelding verdienen de prachtige verspreidingskaartjes in kleur bij de karakteristieke soorten. Aan het eind worden de conclusies samengevat. Er zijn 231 soorten in het gebied waargenomen en van 50 soorten zijn de gegevens volgens de auteurs betrouwbaar genoeg om iets te zeggen over de aantalsontwikkeling. Doesburg is natuurlijk geen uitzondering in Nederland: vogels van bossen en open water zijn toegenomen en die van het agrarisch gebied en riet zijn afgenomen of verdwenen. Er zijn natuurlijk ook wel wat kanttekeningen te plaatsen bij deze publicatie. Zo ontbreekt er een overzichtelijke totaalijst

van de broedvogels met de aantallen, krijgen we weinig inzicht in het uitgevoerde veldwerk en de volledigheid, en is er weinig gedaan met de onderzochte BMP-proefvlakken. Dat laatste wreekt zich vooral in de summier aandacht die algemene soorten krijgen. Het belangrijkste echter dat blijft hangen na het lezen van deze avifauna is de passie en het enthousiasme van een kleine groep vogelaars. De slechts 20 leden tellende Vogelwerkgroep Stad en Ambt Doesborgh laat zien dat het niet om de kwantiteit gaat, maar om de kwaliteit. – *Jan Schoppers*

VÄISÄNEN R. A., LAMMI E. & KOSKIMIES P. 1998. *Muuttuva Pesimälinnusto*. Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-1-12663-6. 567 p. Prijs f 92,-.

Het eerste wat aan de nieuwe Finse broedvogelatlas opvalt is de enorme omvang. Met een gewicht van 3,9 kg is deze atlas zelfs nog 1 kg zwaarder dan de toch fors uitgevallen Europese broedvogelatlas. Het formaat (26x36 cm) is bijna het dubbele van de vorige Finse broedvogelatlas (1974-79). Deze trend tot schaalvergroting doet zich in bijna alle landen voor waar nieuwe atlassen worden uitgegeven.

De atlas bevat een schat aan informatie. Naast de verspreiding per atlasblok (10x10km) die betrekking heeft op de periode 1986-89, zijn verspreidingskaarten met de gecombineerde gegevens van de nieuwe en de oude atlasperiode weergegeven. Met behulp van de gegevens van transecten (monitoring-meetpunten) zijn dichtheidskaarten gemaakt. Van kolonievogels zijn nauwkeuriger verspreidingskaarten gepresenteerd (bijv. aantallen per kolonie). De aantallen van schaarse/zeldzame broedvogels zijn kwantitatief weergegeven middels aantalschattingen per "UTM-gridcel" (50x50km). Daarnaast is een grote hoeveelheid trendinformatie opgenomen.

Het veldwerk voor de nieuwe atlas richtte zich vooral op de atlasblokken die in de eerste atlas onvoldoende zijn onderzocht. De gecombineerde gegevens van beide perioden heeft geleid tot een vrij volledig beeld van de verspreiding van de Finse broedvogels. In de verspreidingskaarten is de onderzoekskwaliteit per atlasblok met behulp van kleurverschillen in de ondergrond weergegeven. De verspreidingsgegevens zijn weergegeven door middel van open rondjes. Hierdoor wordt in één oogopslag duidelijk hoe (on)volledig het kaartbeeld is, al komt het totale verspreidingsbeeld door de ondergrond wat minder sterk naar voren. De gekozen werkwijze betekent, dat de gegevens van de nieuwe atlas niet zonder meer vergeleken kunnen worden met de oude. In de kaarten is alleen informatie opgenomen over veranderingen in broedzekerheid. Voor informatie over veranderingen in verspreiding zullen belangstellenden hiervoor ook de oude atlas ter hand moeten nemen.

Als basis voor de trendgegevens hebben de transecten gediend die sinds 1941 worden onderzocht. Daarnaast is informatie beschikbaar over watervogeltellingen (vanaf 1986) en het aantal broedparen of aantal waarnemingen van zeldzame broedvogels per jaar. Deze gegevens zijn gebruikt om trends vanaf 1941 voor verschillende delen van Finland te bepalen. Bovendien is deze informatie gebruikt om schattingen te maken van het aantal paren per regio (Noors Lapland, Noord-Finland, Zuid-Finland) voor 1974-79 en 1986-89. Voor de eerste periode is bovendien een schatting opgenomen voor NO-Zweden. In het boek zijn van een groot aantal soorten jaarlijkse in-

dexen vanaf 1978 opgenomen. Ter vergelijking zijn tevens indexen van Zweden (vanaf c. 1982), Denemarken (vanaf 1976) en Estland (1983-91) in het boek aan te treffen.

De informatie uit de transecten is ook gebruikt om dichtheidskaarten te maken. Dit zijn grove vlakken die niet te vergelijken zijn met de nauwkeurige kaarten in de Engelse en de Zwitserse atlas. In tegenstelling tot laatstgenoemde atlassen is niet gebruik gemaakt van presentaties, maar van de dichtheid in paren per vierkante kilometer. Hierdoor lijken ze sterk op kaarten in Noord-Amerikaanse atlassen. Naast deze kaarten zijn kaartjes opgenomen met de dichtheid per zoögeografische regio. Van zeer zeldzame soorten is het aantal waarnemingen per regio weergegeven.

De talrijkste Finse broedvogel is nog steeds de Fitis met naar schatting 8-13 miljoen paren. Nieuwe broedvogels zijn onder meer Brandgans, Poelruiter en Baardmannetje. Bij Finland denkt iedereen aan het land van de 1000 meren. De daar broedende watervogels zijn over het algemeen toegenomen, evenals de voor de kust broedende kolonievogels. In beide gevallen wordt dit geweten aan de toenemende voedselrijkdom van het water. Vogels van voedselarme wateren laten een wisselend beeld zien: Parelduiker, Roodkeelduiker, Pijlstaart en Zwarte Zee-eend zijn afgenomen, terwijl Brilduiker, Zilvermeeuw en Wilde Zwaan zijn toegenomen. Kenmerkend voor Finland zijn de enorme oppervlakten bos en hoogveen. De generalisten van naaldbos, loofbos en struwelen zijn veelal toegenomen. Broedvogels van oude bossen zoals Auerhoen, Taigagaai, Drieteenspecht, Zwarte Specht en Kleine Vliegenvanger zijn daarentegen afgenomen. Het ziet er voorlopig ook niet naar uit dat die afname zal verminderen: tot op de dag van vandaag worden in Finland oerbossen gekapt. De grootschalige ontginning van hoogvenen in de jaren zestig en zeventig komt beperkt tot uiting in een afname van vogels van open hoogveen. Dit komt doordat de meeste soorten alleen talrijk voorkomen in de nog ongeschonden hoogvenen in Noord-Finland. Afgenomen zijn onder meer Gele Kwikstaart, Bosruiter, Moerassneeuwhoen, Kemphaan, Breedbekstrandloper, Klapexster en Kraanvogel. Soorten als Graspieper, Wulp, Dwerggors en Slechtvalk zijn toegenomen.

Tot in de jaren zeventig was er sprake van de toename van de vogels van agrarisch gebied. Sindsdien laten Paapje, Huismus, Veldleeuwerik, Tapuit, Boerenzwaluw, Oeverzwaluw, Kievit, Spreeuw, Kneu, Putter, Patrijs en Torenvalk een afname zien. Soorten als Ekster, Groenling, Ringmus, Zomertortel, Rook en Zwarte Roodstaart zijn in 1970-90 toegenomen.

Deze en veel meer informatie is opgenomen in tabellen achterin het boek. De uitgebreide Engelse samenvatting en de heldere structuur van de meeste soortteksten maken de enorme hoeveelheid informatie toegankelijk voor hen die het Fins niet machtig zijn. De nieuwe Finse broedvogelatlas geeft van alle tot nu toe verschenen atlassen het meest uitgebreide overzicht van de verspreiding én de trends van een nationale broedvogelbevolking. Informatie over topografie en landschappen van Finland (bijvoorbeeld door middel van transparantjes) ontbreekt jammer genoeg. Om een beeld te krijgen van het landschap moet u Finland dus zelf bezoeken. Het formaat en gewicht daargelaten is het boek een prima reisgezelschap om de vogelgebieden in het land te verkennen. Het biedt alleen geen bescherming tegen muggen...

– *Henk Sierdsema*

VERCRUIJSSE H. J. P. 1999. *Zilvermeeuwen uit de duinen van Schouwen*. Eigen uitgave (onder auspiciën van IBN-DLO, Wageningen), Tilburg. 176+96 p. ISBN 90.9013167.1. Prijs f 37,50 + f 7,50 verzendkosten, over te maken op postbank 1505157 t.n.v. H. J. P. Vercruisse te Tilburg, o.v.v. "Schouwen" en eigen adres.

In de jaren 1986-88 werden op initiatief van het toenmalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer enkele duizenden Zilvermeeuwen voorzien van kleurringen met gemakkelijk afleesbare cijfer- en lettercodes. In de twaalf kolonies die bij het onderzoek betrokken waren, werden telkens ongeveer 100 bijna vliegvlugge jongen geringd, voor zover mogelijk met een voor de kolonie karakteristieke kleurcode. Vele vogelaars stuurden hun waarnemingen op, in ruil voor informatie als ringdatum, kolonie van herkomst en de overige waarnemingen van de betreffende vogel. Sommige waarnemers werden gegrepen door de mogelijkheid de levensloop van "hun" vogels te volgen en staken veel tijd in het verzamelen van waarnemingen. Weinigen vertoonden daarbij zoveel inzet als Harry Vercruisse, die de vogels volgde tot in Frankrijk. Zijn aandacht richtte zich vooral op de vogels van Schouwen. In de winter bezocht hij vuilnisbelten, visafslagen en andere voor de hand liggende plaatsen om de winterverspreiding vast te leggen. In het broedseizoen was hij met een schuiflent in de kolonies te vinden om factoren als overleving, plaatstrouw en voedselgedrag te onderzoeken. *Zilvermeeuwen uit de duinen van Schouwen* is de indrukwekkende weerslag van al deze inspanningen.

Evenals bij diverse andere vogelsoorten blijkt de plaatstrouw van Zilvermeeuwen groot te zijn. Veel van de gemerkte vogels kozen in het najaar van hun eerste levensjaar ergens in het Deltagebied of aan de kust van België of Noord-Frankrijk een favoriet overwinteringsgebied, waar ze vervolgens vaak jaar op jaar konden worden waargenomen. Bijna alle vogels die de leeftijd van drie jaar bereikten, verkenden rond die leeftijd de geboortekolonie, op zoek naar een territorium. Drie kwart van de mannetjes kwam daar uiteindelijk ook terecht. Vrouwtjes waren aanzienlijk minder trouw; slechts 40% vestigde zich in de geboortekolonie, terwijl ze zich ook binnen de kolonie gemiddeld beduidend verder van de exacte geboortelocatie vestigden. Ten opzichte van andere kolonies leken zich op Schouwen weinig jonge vogels uit andere kolonies te vestigen, mogelijk in verband met de relatief grote afstand tot een "aantrekkelijke" vuilnisbelt.

Behalve deze informatie is in het boek een schat aan gegevens te vinden over bijv. broedbiologie en overleving. Vooral voor de specialist is *Zilvermeeuwen uit de duinen van Schouwen* daarom van grote waarde. Voor een meer algemeen geïnteresseerde lezer is het boek misschien wat taai, vooral omdat het weinig visueel van opzet is; er zijn geen foto's en slechts zeer weinig figuren opgenomen. Daar staat tegenover dat in een appendix van 85 pagina's de volledige geschiedenis is opgesomd van alle vogels die in 1991-94 in de kolonie van Schouwen zijn waargenomen, compleet met broedgegevens en bijzonderheden. Zeker voor de liefhebber, die wellicht enkele van deze vogels van eigen waarneming kent, is het boek mede door deze appendix de moeite waard. – Ruurd Noordhuis

THIBAUT J.-C. & BONACCORSI G. 1999. *The birds of Corsica*. British Ornithologists' Union. 171 p. ISBN 0907446213. Prijs £ 25,-.

In de checklist serie van de BOU is als 17^e in de rij Corsica aan de beurt. Na een erg summiere introductie over de geologie, geografie, het klimaat en de vegetatie van het eiland volgt een compact samenvatting over trends in aantallen trekvogels en overwinterende soorten. Uit de geschiedenis van activiteiten van ornithologen op het eiland blijkt dat in 1826 de eerste vogels verzameld werden en dat de eerste soortenlijst laat in de 19^e eeuw werd gepubliceerd. De gegevens die gepresenteerd worden zijn in beheer van de Groupe Ornithologique de Corse. Alle soortbeschrijvingen omvatten algemene informatie over de status in de westelijke Middellandse Zee. Voor broedvogels wordt ter vergelijking hun status op de belangrijkste eilanden in de Middellandse Zee aangegeven.

In een volgende paragraaf volgt voor broedvogels informatie over taxonomie en populaties. De eerste waarneming of status tijdens de 19^e eeuw wordt vermeld. Indien bekend worden trends en aantallen gegeven. De besprekingen worden verder aangevuld met gegevens over habitatkeuze, hoogteverspreiding, dichtheden en broedbiologie. Een dertigtal foto's geven een indruk van het landschap en de variatie in habitats. In een reeks tabellen worden voor een aantal watervogelsoorten jaarlijkse tellingen gepresenteerd vanaf 1973, maandelijkse stelploertellingen vanaf 1977 en nesttellingen van Audouins Meeuw en Geelpootmeeuw vanaf 1978.

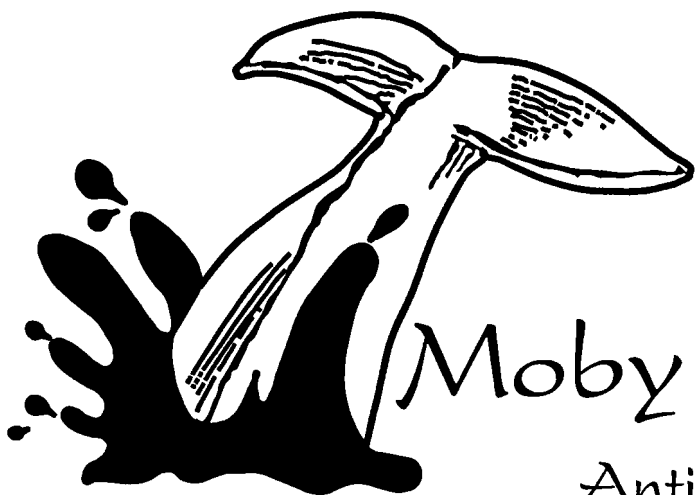
Het boek is niet bedoeld als gids voor de goede plekken om bepaalde soorten te zien. In de teksten worden echter voor alle soorten habitataanduidingen gegeven en in een aantal gevallen worden er ook hotspots genoemd. – Ingrid Tulp

GNIELKA R. & ZAUM J. 1997. *Atlas der Brutvögel Sachsen-Anhalts: Kartierung des Südtails von 1990 bis 1995*. Ornithologenverbandes Sachsen-Anhalt, Halle. ISBN 3-00-001849-2. Prijs DM 30,- (exclusief verzendkosten), te bestellen bij Reinhard Gnielka, Huttenstrasse 84, D-06110 Halle, BRD.

Duitse ornithologen dromen al jaren van een landdekkend kwantitatief Atlasproject voor broedvogels, maar om de een of andere reden wil het daar maar niet van komen. Daarom moeten geïnteresseerden in het wel en wee van Duitse broedvogels zich vooralsnog tevreden stellen met de resultaten van diverse regionale projecten, die vaak van uitstekend niveau zijn. Dat geldt zeker voor de eind 1997 verschenen *Atlas der Brutvögel Sachsen-Anhalts*, waarin per atlasblok van twintig vierkante kilometer een beeld van verspreiding en talrijkheid van alle broedvogelsoorten wordt gegeven.

De kern van het boek wordt gevormd door de prima kleurenkaarten, die voor elke soort ook een aantalsschatting per atlasblok vermelden. Helaas was het niet mogelijk (!) om de gehele deelstaat te bewerken; het noordelijk deel deed niet mee. Wat overblijft is een altijd nog respectabel gebied van tienduizend vierkante kilometer, grofweg gelegen tussen Magdeburg, Berlijn, Leipzig en Erfurt. Hier vinden we bebost heuvelland en laagvlaktes met akkers, steden en uitgebreide industriegebieden.

Enkele stuwmeren en rivierarmen, waarvan de Elbe

Moby Dick

Antiquariaat

Specialisten in natuurboeken

SCHOOLSTRAAT 31

2202 HD NOORDWIJK

tel. 071 3619498

fax 071-3619498

Home-page: www.antiqbook.nl/mobydick

de belangrijkste is, bieden plaats aan watervogels, maar voor die groep hoeft je beslist niet naar het gebied te reizen. Zo broeden slechts drie soorten eenden (Wilde Eend, Tafeleend en Kuifeend) met meer dan honderd paar in het gebied. Van aanzienlijk groter belang is het overheersende licht heuvelachtige agrarische landschap dat deels nog rijk is aan hagen en houtwallen. De soorten van dit landschap zijn Rode Wouw (2000-3000 paar, dichtheid 13 paar/100 km²), en Grauwe Klauwier (5500-12 000 paar). In liefst 98% van de atlasblokken zijn beide soorten present; alleen in de meest grootschalige akkerbouwstreken ontbreken ze. Opmerkelijk is dat de populaties van echte akkersoorten als Ortolaan (500-1200 paar) en Grauwe Gors (800-2200 paar) wel aan een forse afname onderhevig zijn.

Een ander opmerkelijk feit is de avifauna van de talrijke (al dan niet voormalige) mijnbouwgebieden en afgravingen. Zo broeden de 250-400 paar Stormmeeuwen in het gebied voornamelijk in bruinkoolafgravingen, terwijl het maanlandschap van kopermijnen en kiezelafgravingen wordt bevolkt door Tapuiten (1500-3200 paar)

en Duinpiepers (150-300 paar). Daar er nauwelijks nog nieuwe ontginningen bijkomen en de oude terreinen begroeid raken, zal dit artificiële biotoop echter geen lang leven meer beschoren zijn.

Op bovengenoemde regionale eigenaardigheden na loopt de ontwikkeling van de broedvogelbevolking in Sachsen-Anhalt in de pas met bekende West-Europese ontwikkelingen. Zo zijn Roodmus, Zwartkopmeeuw en Buidelmees (al 1000-1800 paar!) recente aanwinsten en nemen Kraanvogel en Zwarte Ooievaar wat toe. Steenuil en Hop vertonen een forse afname, terwijl Grote Trap en Roodkopklauwier verdwenen zijn.

Deze atlas verdient beslist de aandacht van een ieder die op de hoogte wil blijven van het wel en wee van broedvogels in West- en Midden-Europa. Nu maar hopen dat dit goede voorbeeld in Duitsland de verdiende navolging zal krijgen. – Jan-Willem Vergeer

WINKLER R. 1999. *Avifauna der Schweiz*. Der Ornithologische Beobachter, Beiheft 10. Schweizerische Arbeitsgemeinschaft wissenschaftliche Ornithologie, Basel. 252 p. ISBN 3-9521064-1-0. Prijs onbekend.

Op veldornithologisch gebied mag Zwitserland zich samen met Finland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk rekenen tot de Europese top. Op zich al reden genoeg om aandacht te besteden aan de tweede uitgave van de Avifauna van Zwitserland. Goede wijn behoeft geen krans moeten de Zwitsers gedacht hebben; het is een sober ogend werkje geworden met veel tekst op een pagina. Van ruim honderd soorten is een figuur opgenomen met de verdeling van het aantal waarnemingen over het jaar (1960-96). Alle 383 tot november 1998 in Zwitserland waargenomen vogelsoorten zijn beschreven. Te oordelen aan de 1104 literatuurverwijzingen is Winkler daarbij niet over één nacht ijs gegaan. De figuren met het jaarverloop zijn vaak gebaseerd op een indrukwekkende hoeveelheid waarnemingen (Bruine Kiekendief N=13 549, Blauwe Kiekendief N=6171, etc.). Het kost de lezer moeite om zich aan de indruk te onttrekken dat vogelen, naast het smelten van kazen, tot de standaard-tijdsverporing van de Zwitsers behoort. Sommige waarnemingen gaan ver terug, zoals de melding van de vangst van een Sakervalk in 1644, opgediept uit een boek in de privé-bibliotheek van pastoor Sprüngli.

Dat Zwitserland goed scoort voor bergvogels zoals Steenarend (300 paar) zal niemand verbazen. Toch geeft de avifauna toch ook de nodige verrassingen prijs. Zo zijn steltlopers als Scholekster en Kluut uitgesproken zeldzaam met gemiddeld respectievelijk 9 en 8 waarnemingen per jaar. Anderzijds is de Eidereend op de Zwitserse meren een gewone verschijning met groepen tot meer dan 200 exemplaren. Van Finse Eidereenden werd overzomering vastgesteld.

Met het samenvatten van de enorme hoeveelheid informatie in 252 pagina's leesbare tekst heeft de auteur

een waar huzarenstukje geleverd. Nog steeds zeicht sich in beschränkungen der Meister. – Rob L. Vogel.

RANFT R. & CLEERE N. 1998. *A Sound Guide to Nightjars and related Nightbirds*. Pica Press/The british Library National Sound Archive, Londen. CD c. £ 50,- (in combinatie met boek £ 140,-).

Weinig knaagt zoveel aan het gemoed van vogelende globetrotters als persistent roepende nachtzwaluwen in het nachtelijke tropenbos, die ondanks vertwijfeld bladeren in dikke veldgidsen niet op naam kunnen worden gebracht. Voor hen komt deze uitgave als meer dan geroepen. De CD bevat de geluiden van de Oilbird (Vetvogel), frogmouths, potoos, nighthawks en nightjars (nachtzwaluwen). De geluidsopnamen kunnen ook in combinatie met een determinatiewerk worden geleverd (Cleere & Nurney: Nightjars - a guide to the Nightjars and related Nightbirds, Dutch Birding Vogelgids 10). – Rob L. Vogel.

Verder ontvangen

VILLARD P. 1999. *The Guadeloupe Woodpecker and other island Melanerpes*. Quetzal Communications, Clichy.

HEIJ C. J. & ROMPAS C. F. E. 1999. *Ekologi Megapoda Maluku (Burung Momoa, Eulipoa wallacei) di pulau Haruku dan Beberapa Pulau di Maluku, Indonesia*. C. J. Heij, Rotterdam.

MORRISON M. L., HALL L. S., ROBINSON S. K., ROTHSTEIN S. I., HAHN D. C. & RICH T. D. 1999. *Research and management of the Brown-headed Cowbird in Western Landscapes*. Studies in Avian Biology No. 18, Cooper Ornithological Society. Allen Press Inc., Lawrence, Kansas.

Actualiteiten

Steltlopers 1999

De Nederlandse Steltloper Werkgroep (NSWG) is een vrijwilligersorganisatie met de doelstelling "het bestuderen en beschermen van in Nederland broedende, doortrekkende en overwinterende steltlopers". Sinds 1982 is de NSWG een sectie van de Nederlandse Ornithologische Unie. Recent is *Steltlopers 1999* verschenen met de volgende inhoud (28 pagina's):

- Resultaten van het ringen van 2226 tureluurkuikens in Friesland en Noord-Holland in de periode 1986-98 door Cornelis Bil;

- Plaatskeuze en gedrag van Kieviten en Goudplevieren op Oost-Ameland door Kees van Scharenburg;
- Wulpenslaapplaats rond de IJsselkop bij Arnhem door Olaf Klaassen;
- Zeer sterke achteruitgang van de Goudplevier als na-aarstrekker in de IJsseldelta in de periode 1961-99 door Gerrit Gerritsen.

Door f 7,50 over te maken op postgiro 1663602 t.n.v. de NSWG te Zwolle kan een exemplaar worden besteld. Vergeet niet uw adres te vermelden.